

weerhield hem. Hij hield zich liever op in de schaduw van het dagelijkse strijdgewoel. Waarom, dat wist hij zelf ook niet. Was het misschien een kwestie van smaak? Zo hield hij niet van honing, maar wel van suiker: 'Voilà deux choses douces', aldus nog steeds dezelfde brief, 'que bien des gens aiment; pour moi je n'en aime qu'une en n'en sais point la cause, on ne dispute point des goûts'. Voorts, zo meende hij, was hij ook niet in staat een belangrijke post in het openbare leven te vervullen. Voor dergelijke functies was het onverstandig kandidaten naar hun ideeën, naar hun geschriften te beoordelen: 'On se trompe de juger des gens par leurs livres'. Iemand die boeken had geschreven over politieke vraagstukken was daarom zelf nog geen politicus. De conclusie van deze passage uit de brief is duidelijk: Bayle voelt zich op zijn gemak achter zijn schrijftafel: 'Je ne suis bon que pour le cabinet'.

Maar valt het hoogleraarsambt, ook al moest dat in Leiden worden uitgeoefend, dan niet te combineren met een studieus leven? Voor Bayle was het antwoord op deze vraag negatief. In zijn ogen werd de sfeer aan de universiteiten verziekt door partijschappen en kuiperijen. Afgunst, gevoelens van haat en achterklap vierden er hoogtij. En nog afgezien van dit alles zou zijn onderwijstaak veel zwaarder worden. Hij zou wekelijks vier openbare colleges en dagelijks meerdere private lessen moeten geven, die hij telkens zou moeten voorbereiden aan de hand van nieuw materiaal. En wat te denken van die hinderlijke academische diners die gekenmerkt werden door een overmatig drankgebruik. Hij zou telkens enige dagen ziek zijn. In zo'n situatie zou hij in ieder geval geen ogenblik meer tijd hebben voor zichzelf. Rotterdam was dan ook meer naar zijn maat gesneden en de familie moest zich vooral geen zorgen maken²⁹). Dat het Bayle in deze brief van 10 april 1684 ernst was, dat hij niet heeft getracht zijn op het eerste oog vrij armetierige bestaan te Rotterdam voor zijn familie en zichzelf te verdedigen, blijkt een paar weken later.

Begin mei 1684 ontvangt hij een brief van de Staten van Friesland, waarin hem wordt meegedeeld dat de curatoren van de universiteit te Franeker hem 'boven alle anderen hebben gepraefereert' voor de leerstoel in de wijsbegeerte³⁰). Heeft Bayle zich ongetwijfeld vereerd gevoeld door het aanbod, de redenen voor zijn definitieve weigering naar Franeker te verhuizen lijken niet fundamenteel te hebben afgeweken van de overwegingen die hij een aantal weken daarvoor aan zijn broer opgaf naar aanleiding van een toen nog volledig fictieve promotie. Bayle liet zich in ieder geval niet